

Maatschappijleer par. 1

Iets is een maatschappelijk probleem als:

1. Het groeien mensen aangaat
2. Het samenhangt met of het is gevolg is van maatschappelijke verandering
3. Er verschillende meningen zijn over oorzaak en aanpak
4. Het vraagt om een gemeenschappelijke oplossing

Meningsverschillen hangen ondermeer samen met verschillende opvattingen over **waarden** en **normen**. Ook met wat voor **belangen** men heeft bij de uitkomst van het probleem.

Een staat kent 3 kenmerken:

1. Een staat beschikt over een begrensde grondgebied
2. Het grondgebied wordt bewoont door een groep mensen (het volk)
3. De staat heeft de hoogste macht, de **soevereiniteit** over dat gebied en de bevolking

De politie heeft binnen de staat een **geweldsmonopolie**. Ook heeft de staat allerlei plichten zoals het onderhouden van de infrastructuur en het bevorderen van onderwijs en wetenschap d.m.v. subsidie.

Macht is het vermogen om iets voor elkaar te krijgen en om invloed uit te oefenen. De hoeveelheid macht is gebaseerd op **machtsbases**.

Wanneer anderen de macht van iemand accepteren en handhaven, is er sprake van **gezag**.

Waarden: Respect, rechtvaardigheid, vrijheid, gelijkheid.

Normen: normen zijn opvattingen over hoe men zich wel of niet moet gedragen.

Belangen: Voordeel dat men ergens bij heeft.

Soevereiniteit:

Geweldsmonopolie: Het alleenrecht op geweld.

Macht: Het vermogen om iets voor elkaar te krijgen en om invloed uit te oefenen.

Machtsbases: Punten waarop macht is gebaseerd; kennis, geld, functie en ervaring.

Gezag: Gelimiteerde macht die niet alleen door machtsbases behaald kan worden.

Maatschappijleer Par. 2

In Zwitserland houdt de bevolking soms een **referendum**. Zij vinden dat dit de manier is hoe een **democratie** moet zijn. Het woord **democratie** komt van het Griekse 'Demos' en 'Kratein'. dit betekent ' het volk regeert'. Het volk bestuurd het land, de overheid is er van en voor het land. Niet overal is er een **democratie**. In sommige landen is er een **dictatuur** waarbij het volk geen kiesrecht heeft. Vaak zijn de leiders van dit land door onofficiële wegen aan de macht gekomen.

Met deze 4 kenmerken spreek je van een **democratie**:

1. De bevolking kiest het bestuur en kan in de situatie van wanprestatie van het bestuur via de stembus een nieuw bestuur op de been zetten.
2. De verkiezingen zijn vrij en geheim. Dit wil zeggen dat je alles mag stemmen en je stem geheim blijft.
3. De bevolking heeft **grondrechten**.
4. Er is een onafhankelijke rechterlijke macht.

In Nederland hebben we een **indirecte democratie** (parlementaire democratie). Ook is Nederland een **gedecentraliseerde eenheidsstaat**.

referendum: Een samenkomen van burgers waarbij er wordt gesproken over overheidszaken.

democratie: Een staatsvorm waarbij het volk meeregeert.

dictatuur: Een staatsvorm waarbij er één leider is en het volk niks te zeggen heeft.

grondrechten: Basisrechten van een mens bv. vrijheid van meningsuiting, vrijheid van godsdienst

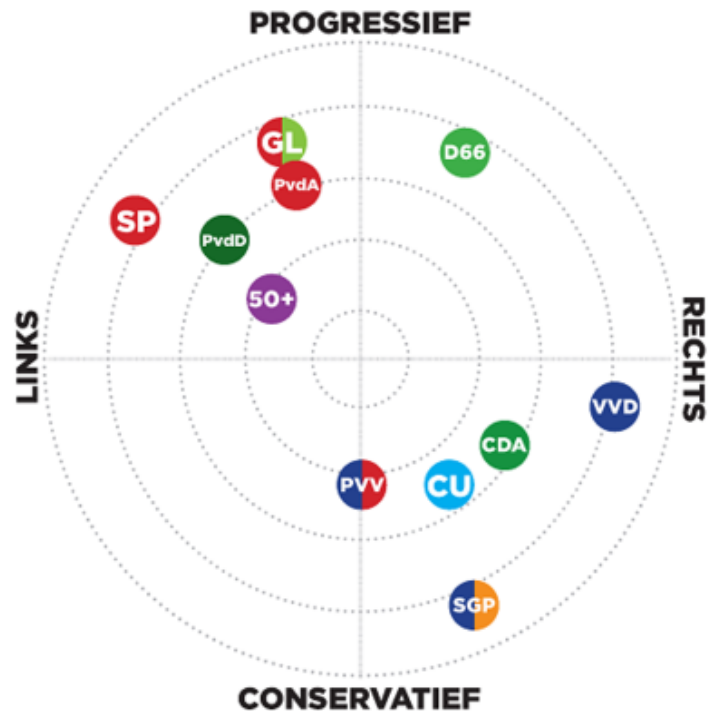
indirecte democratie: Een democratie waarbij het volk een bestuur kiest dat voor hun regeert.

gedecentraliseerde eenheidsstaat: Staat waarbij het bestuur is opgedeeld in kleine stukjes bestuur. De stukjes gaan over een klein deel van het land. Een gemeente of provincie.

Maatschappijleer Par. 3

Groepen mensen die min of meer dezelfde opvatting hebben over de verhouding tussen de overheid en de samenleving en over de inrichting van de maatschappij, vormen samen een **politieke stroming**. Zij zijn het over de rechten en plichten van burgers een en delen voor een deel dezelfde normen en waarden. Er ontstaan ook groepen binnen deze stromingen. Dit zijn **politieke partijen**.

Politieke partijen hebben verschillende ideeën over normen en waarden. De partijen kan je onderverdelen in verschillende groepen. Ten eerste heb je de **conservatieven** en de **progressieven**. Ook wordt er een verdeling gemaakt in links en rechts.

Sommigen vinden de PVV een **populistische** partij. Deze speelt in op de gevoelens en onvrede van het volk. Ook is de PVV in verband gebracht met het **fascisme**. Het fascisme is erg antidemocratisch en gelooft niet in vrijheid en gelijkheid.

Meer soorten van politieke stromingen zijn het **socialisme**, **communisme** en het **ecologisme**. In Nederland zijn een groot deel van de mensen **socialdemocraat**. In Nederland hebben we ook nog de **christen-democraten**. Hierbij speelt geloof een grote rol.

politieke stroming: Groep mensen die het eens zijn over de rechten en plichten van burgers en voor een deel dezelfde normen en waarden

politieke partijen: Partijen die voortkomen uit politieke stromingen en waarop gestemd kan worden.

conservatieven: Deze mensen zijn voor cultuurbehoud en tegen vernieuwing.

progressieven: Deze mensen zijn voor vernieuwing.

populisme: Stroming waarbij de gevoelens van het volk erg serieus worden genomen.

fascisme: Het fascisme is erg antidemocratisch en gelooft niet in vrijheid en gelijkheid.

socialisme: Het socialisme streeft naar een klasseloze samenleving.

communisme: Het communisme gelooft in een constante strijd tussen arbeid en kapitaal. Volgens communisten zal het kapitaal instorten en ruimte maken voor een klasse loze maatschappij.

ecologisme: Ecologen zijn van mening dat de welvaartsgroei niet ten koste mag gaan van het milieu.

socialdemocratisch: Streven niet meer naar een klasseloze maatschappij maar meer naar rechtvaardigheid en gelijkheid.

christen-democraten: Hierbij spelt het geloof een sterke rol.

Maatschappijleer Par. 4

In Nederland heeft de regering een medewetgevende taak. Als de regering met een wetsvoorstel komt, kan de 2e kamer daar wijzingen in aanbrengen. Het recht van de 2e kamer heet **het recht van amendement**. Het parlement maakt door te beslissen over de begroting gebruik van het budgetrecht. Naast een medewetgevende taak heeft het parlement ook een **controlerende taak**. Ook maakt het parlement steeds vaker gebruik van het recht van **parlementaire enquête**. Hierbij wordt een onderzoek ingesteld naar het beleid van de regering.

Het parlement heeft ook het **recht van interpellatie**. Hierbij kan de kamer iemand op het matje roepen die dan uitleg moet geven over een spoedeisend onderwerp. Ook kan er een spoeddebat worden aangevraagd als 30 leden van de 2e kamer daar om vragen.

Met een **motie** kunnen de kamerleden een uitspraak doen over een bepaalde maatregel of het hele beleid van de regering.

De regering bestaat uit de **koning** en de **ministers**. Daarom spreken wij in Nederland van een **constitutionele monarchie**. Sommigen vinden dat de teruggedraaide hoeveelheid macht van de koning nog steeds teveel is. Mocht de koning ooit zijn macht verliezen, dan heeft hij alleen nog maar een ceremoniële rol.

Het kabinet komt tot stand

Eerst wordt er een informateur aangesteld. Deze geeft advies en kijkt naar de mogelijkheden van een **kabinet**. Als de partijen een overeenkomst hebben kunnen sluiten dan spreken ze af wat ze in de komende periode willen gaan doen. Dit wordt het **regeerakkoord**.

Vervolgens benoemt de 2e kamer een formateur, meestal de latere premier, die kandidaten gaat zoeken voor taken door het hele land.

De formatie eindigt met de beëdiging van de nieuwe bewindslieden van de koning.

In Nederland is het nog geen enkele partij gelukt om een meerderheid te halen. Daarom moeten de partijen altijd een samenwerking opstellen. Zo'n samenwerking heet een **coalitie**. De deelnemende partijen worden **oppositiepartijen** genoemd. Zo vormt zich een **meerderheidskabinet**.

Elke minister gaat over een apart onderdeel van de staat. (buitenlandse zaken, onderwijs, defensie, etc...) Een staatssecretaris gaat ook over een apart onderdeel van de staat. Wanneer een staatssecretaris ontslagen wordt, mag de minister blijven zitten. Maar wanneer een minister zijn ontslag indient, moet de staatssecretaris ook wisselen.

In Nederland hebben we een constitutionele monarchie met een **parlementair stelsel**. In dit stelsel zijn de regering en het parlement op elkaar aangewezen.

Sommige andere landen hebben een **presidentieel stelsel**. Dit is een veel striktere scheiding tussen de machten dan bij ons.

In Nederland heeft het kabinet de **uitvoerende macht** en controleert het parlement de acties van het kabinet. Dit heet **dualisme**. Eigenlijk is er in Nederland meer sprake van **monisme** dan van **dualisme**, aangezien het kabinet een informatievoersprong op het parlement heeft.

het recht van amendement: Het recht om wijzigingen aan te brengen in wetsvoorstellen.

controlerende taak: Taak om de acties van de regering te controleren.

parlementaire enquête: Onderzoek naar het beleid van de regering.

recht van interpellatie: Het recht om iemand om uitleg te vragen over een spoedeisend onderwerp.

motie: Uitspraak over een beslissing of maatregel.

ministers: Ministers zijn toezichhouders over bepaalde delen van de maatschappij.

constitutionele monarchie: Een staatsvorm met zowel een koningshuis als een grondwet.

kabinet: Een samenwerking tussen partijen.

regeerakkoord: Afspraak over wat er in de komende periode zal gaan gebeuren.

coalitie: Een samenwerking tussen partijen om zo een meerderheidskabinet te vormen.

oppositiepartijen: Partijen die deel uitmaken van een coalitie.

meerderheidskabinet: Een kabinet waar een partij of coalitie de meerderheid heeft.

parlementair stelsel: Stelsel waarbij de regering en het parlement op elkaar zijn aangewezen.

presidentieel stelsel: Stelsel waarbij de scheiding tussen machten veel groter is.

uitvoerende macht: Macht die bv. wetten uitvoert.

dualisme: Hierbij controleert het parlement de acties van het kabinet.

monisme: Hierbij kan het kabinet meer zijn eigen gang gaan.

Regering

Gemeente

Dagelijks
bestuur: College
van B en W

Burgemeester

wethouders

Algemeen bestuur

gemeenteraad

nederlanders
van 18 jaar of
ouder die 5 jaar
legaal in NL
wonen

Provinciale staten

Regering

dagelijks bestuur

Commissaris van de
koning

Gedeputeerde Staten

Eerste kamer

algemeen bestuur

Provinciale Staten

Nederlanders
van 18 jaar en
ouder

Regering

Regering: koning en ministers
(Kabinet: Ministers en staatssecretarissen)

WETGEVENDE
MACHT

STATEN-GENERAAL = PARLEMENT

Tweede kamer
150 leden

Fracties bv.
PvdA, VVD

Eerste kamer
Senaat 75 leden

Fracties bv.
PvdA, VVD

Nederlanders
van 18 jaar en
ouder

Provinciale staten